

Přílohy

Příloha č. 1 – Prohlášení o ochraně informací

Tímto se zavazuji, že poskytnutá videa (Radka Nováková – „Kultura Neslyšících do předmětů ve školách“ a Petr Vysuček – „Vztah mezi většinou a menšinou“) využiji výhradně pro účely výzkumu na téma „Konferenční tlumočení mezi českým znakovým jazykem a mluvenou angličtinou“ v rámci své disertační práce.

Způsob využití videa:

Projev na zvoleném poskytnutém videu bude v rámci experimentu tlumočen živě nebo online. Kromě tlumočnicků a případně konzultantů či vedoucí práce v průběhu přípravy a psaní disertační práce nebudu poskytnutá videa s nikým sdílet a nebudu je nikde zveřejňovat.

Videa v elektronické formě budou uložena v mém archivu a mohou být případně použita pouze pro další výzkum na akademické půdě.

Pro účely jazykové a obsahové analýzy bude pořízen anonymizovaný přepis projevu na zvoleném videu a anonymizované přepisy jeho přetlumočení v rámci experimentu.

Tyto anonymizované přepisy budou tvořit součást příloh k disertační práci.

Zavazuji se videa neposkytovat nikomu kromě výše uvedených a jejich obsah přiměřeným způsobem chránit proti šíření a zneužití a zajistit ochranu veškerých osobních údajů.

V Praze dne 11. 2. 2021

.....

Mgr. Marie Příbylová

Příloha č. 2 – Písemný překlad zdrojového projevu z českého znakového jazyka do českého jazyka – souvislý text

Myslíš, že už můžeme začít? Prima.

Dobré ráno! Zdravím vás všechny.

Cítím se teď trochu nesyvůj. Nejsem moc zvyklý vést přednášky on-line. Vlastně jsem to nikdy nedělal a on-line prostředí nemám ani moc rád. Bylo by určitě lepší, kdybychom se viděli naživo. Cítím, že bychom tak mohli lépe komunikovat a že bych také mohl pružněji odpovídat na vaše dotazy. Vnímám teď mezi námi takovou zeď. Jednoduše nejsme v tom těsném, osobním kontaktu. Je mi líto, že se nemůžeme vidět osobně, jsem v pracovní neschopnosti. Je to trochu nezvyk, ale aspoň se můžeme touto cestou potkat a prožít společně dnešní workshop. Věřím, že to dobře zvládneme. V případě, že byste něčemu nerozuměli, kdyby v průběhu mého povídání vznikly jakékoliv nejasnosti, můžete mě klidně zastavit, upozornit, že nerozumíte a já cokoliv rád zopakuju. Žádný problém. Ano?...

Dobře. Odsunu se trochu od té obrazovky...

Je to tak lepší?

Znovu opakuju, že kdybyste v průběhu mé přednášky něčemu nerozuměli, prosím, upozorněte mě, můžu kdykoliv cokoliv zopakovat. Jsme domluveni? Občas se může stát, že internet zamrzne, že se obraz bude trochu sekát a nebudete tak dobře rozumět....

Tak... Víte, o čem dnes bude řeč? Tušíte, na jaké téma dnes budeme hovořit? Ano?

Podle vašich reakcí to vypadá, že část z vás asi tuší, o čem budeme mluvit, ale část vůbec ne... Ano, ano, Zlato, to je přesně to téma, o kterém dnes budu mluvit.

Dnes budeme mluvit na téma většiny a menšiny ve společnosti. Ti, kteří jsou v postavení většiny, určují směr a obvykle také stojí v řídicím postavení. Menšinou jsou obecně různé skupiny obyvatel, např. lidé s tělesným postižením, lidé s mentálním postižením, Romové, gayové a také Neslyšící. Těm se budeme věnovat podrobněji. Menšina se vždy podřizuje většině. Proč? Z jakého důvodu k tomu dochází? Právě o tom dnes budeme diskutovat.

Proč se slyšící většina chová povýšeně a proč si toho tolik nechají neslyšící líbit?

Nejprve charakterizuju většinu. V druhé části po přestávce se zaměříme na menšiny. O obou tématech budeme mluvit nejprve zvlášť, abychom v tom měli jasno. Počítám s časem do půl dvanácté tak, abychom obě témata stačili probrat. Pokud by se nám protáhla diskuze, budeme ji muset přerušit. Ale uvidíme... Pevně věřím, že celé téma zvládneme probrat.

Prosím, kdo bude mít na starosti prezentaci a bude odklikávat slidy? Je tu někdo, kdo bude odklikávat jednotlivé slidy? *VR: Počkej chvíličku, Katka si někam odskočila, vrátí se, ona má tvoji prezentaci na starosti. Měla by tu někde být. / PV: Je tam někde? / PV: Prosím, klikni na druhý slide... / KK: Ale jak? Máme jen jednu obrazovku. / PV: Aha. Chtěl jsem vám ukázat některé termíny. / Mladý neslyšící hoch: Musíš to pustit na druhém dataprojektoru. / PV: Než přinesete ten druhý dataprojektor, budu vykládat dál.*

Tak zpět k tématu. Tedy většina je... Všechno v pořádku? Kávu máte? ...

Většina přistupuje k menšině většinou jako k lidem, kteří potřebují pomoc. Členové většiny přistupují

k menšině velmi paternalisticky. Opečovávají ji. To jsou ti, kteří se ve vztahu k menšině dostávají do pozice takových těch „vykonavatelů dobra“, tedy „dobrodinců“, „láskyplných pomocníků“. Dále budu používat tento znak... pro menšinu, která pasivně pomoc přijímá, ale tím se postupně také dostává do role těch slabších, těch, kterým je třeba pomáhat, do role podřízených a paradoxně postupně i do role utlačovaných. Jedni pomáhají a řídí a druzí pomoc využívají a přijímají. V okamžiku, kdy by členové menšiny chtěli tohle nastavené schéma zastavit, nastává problém: Většina se začne bránit. Nerozumí chování menšiny a obě skupiny se tak dostávají do konfliktu. Je tu ale otázka, proč se takto většina chová? Proč musí vykonávat toto nevyžádané „dobrodiní“?

Vidí mě dobře Iva?

Nechme teď Katku. Prosím, teď udrzte svoji pozornost a zkuste vnímat jen to, co říkám já.

Členové většiny jsou nejčastěji v pozici „dobrodinců“, kteří opečovávají menšinu. Tohle schéma ale postupně vede k tomu, že se menšina dostává do závislosti na pomoci. Mezi většinou a menšinou vznikne nerovnovážený vztah a menšina se dostává do pozice podřízených. V takovém vztahu menšina nikdy nemůže získat jiný status, nemůže být silnější. Cílem většiny je vychovávat menšinu. Dosahuje toho tím, že jí pomáhá, poskytuje určité výhody, stará se o ni, ale tento postoj vede také k tomu, že většina získává nad menšinou stále větší a větší moc. Nemluvím pouze o situaci neslyšících. To, co popisuju, se vztahuje na jakoukoliv menšinu: náboženskou, národnostní, a to samé platí o postavení žen. Se syndromem menšin se potýká mnoho subkultur.

Dva američtí autoři se na tento fenomén zaměřili ve vztahu k menšině neslyšících. Analyzovali řadu odborných publikací, např. lékařské, publikace z oblasti logopedie, publikace speciálně pedagogické a mnoho dalších a zjistili, že obsahují obrovské množství nepravd a předsudků (takových těch nálepek) o neslyšících. Mají vždy jen negativní obsah. Chtěl jsem vám některé z nich ukázat. Mám je zaznamenané v prezentaci, kterou teď ale bohužel nemáme k dispozici. Počkáme, až Katka přijde, a potom se na ně společně podíváme. Všechny tyto nálepky nesou negativní konotace. Je to dáno historickým stigmatem, které si neslyšící jako takový odkaz minulosti nesou stále s sebou. Já osobně si taky myslím, že je to dáno neschopností odborníků přímo komunikovat s neslyšícími. Nerozumí nám. A tak si dělají závěry o tom, že jsme retardovaní, neumíme se chovat, máme sklony k agresivitě. A nejen, že si to o nás mysleli, ale také to o nás napsali. Jsme podle nich osoby s nižším IQ, jsme hloupější... Takhle nám připisovali stále více a více negativních nálepek, které potom publikovali v odborných publikacích. Odtud to od nich citovali další a další odborníci. Vznikl obraz neslyšících, který neodpovídal skutečnosti: Neslyšící byli vykresleni jako slaboduší hlupáci s nízkým IQ, vznětlivou povahou náchylnou k agresii. Jako jedinci bez výchování, neschopnými navázat kvalitní mezilidské vazby. Tyto poznatky o neslyšících přebíral jeden odborník od druhého a nepravdy o neslyšících se lavinovitě rozšířily.

Rád bych vám některé z těchto nálepek ukázal, ale k tomu bych potřeboval tu prezentaci. Bez ní asi nemůžu přednášet dál. Myslím si, že nebudete bez prezentace rozumět tomu, o čem budu mluvit.
VR: Katka by už měla za chvíli s tím dataprojektorem přijít.

Dobře. Tak bych se vás teď rád zeptal na základě vašich zkušeností z osobního nebo pracovního života, prostě jako učitelů či lektorů znakového jazyka na to, jestli jste někdy na vlastní kůži zažili, že se slyšící člověk ve vztahu k vám choval nepřírozeně... Stalo se vám, že vám někdy sami od sebe, aniž byste je o to žádali, aniž byste se jich o něco prosili, nabízeli pomoc? Prostě vás zahrnuli nevyžádanou pomocí? Stalo se vám to někdy? Nikdy jste to nezažili?

*Neslyšící muž: Jedna žena mi stále otvírala dveře. Zlata: (neviditelný projev)
PV: Měl by někdo nějaký příklad? Třeba Honza?*

Děkuju. Přesně tak.

Ještě Zlata?

V kurzu mi například moji studenti často nabízejí nějakou pomoc. Ve skutečnosti je to ale tak, že ze mě vymámí mnoho informací, znaků a znakových spojení, které potom někde vyučují. Vysosají ze mě znakovou zásobu, kterou potom poučeně předávají místo nás rodilých mluvčích. Často se potom cítím jako využitá. Oni na to mají papír, ale nic neumí. Využijí mě a potom se na můj úkor obohacují. Šíří naše informace jako své.

Ano, ano. To se stává velmi často.

Má někdo ještě další příklad?

Zažil ještě někdo z vás pocit utlačování ze strany většiny?

Co třeba Markéta? Omlouvám se za zkomolení jména.

Jednou se mi stalo, že nám v kurzu při výuce znakového jazyka vypli proud. Hned mi slyšící frekventant nabídnul, že mi pomůže při evakuaci. My jsme ale byli předem vrátným instruováni o tom, co máme dělat, když se nám něco takového při výuce stane. Tento frekventant to chtěl všechno vyřizovat za mě. Já jsem mu musela docela razantně vysvětlit, že si všechno vyřídím sama. On velmi neochotně souhlasil. Já jsem si všechno domluvila. Dozvěděla jsme se, že je to všechno v rámci cvičení, že za chvíli všechno skončí. Všechno jsem si vykomunikovala sama. Tento student byl z toho úplně vedle.

Jojo. Často, když se něco stane, slyšící lidé mají okamžitě potřebu vystupovat jako naši pomocníci. Jak o tom mluvila třeba Zlatka. Myslí si, že to tak má být. Ale není to tak. Tímhle způsobem chování se pak mezi námi okamžitě projeví nerovnost. Slyšící lidé by se v tomhle ohledu měli naučit být zdrženlivější, a dokud sami o pomoc nepožádáme, neměli by tímto způsobem do našich věcí zasahovat. Je to obdobné např. s nevidomými nebo vozíčkáři. Nemůžeme k nim jen tak přijít a někam je odvést, protože jim tím chceme pomoci. Dokud nás sami nepožádají o pomoc, taky se k nim nehrneme. Čekáme, až nás sami osloví. Pak je vhodné pomoci. Jinak ne. Pomoc musí vycházet z vůle těch, kterým pomáháme. Jinak jim tím dáváme najevo jejich neschopnost a naši nadřazenost. Když vidíme vozíčkáře, často si myslíme, že je ztracený a že nutně potřebuje naši pomoc. Já to dělám tak, že mu pohledem pomoc nabídnu, ale pokud nezareaguje, je to pro mě signál, že mou pomoc prostě nechce. Pokud přistoupí na mou oční výzvu, je to přijetí nabídky pomoci. Takže, co s tím... Slyšící lidé se v tomto ohledu už asi nezmění. Myslím si, že upozorňovat slyšící lidi, aby změnili své chování, není nic platné. Slyšící jsou prostě posedlí představou, že nás musí spasit. Ale my neslyšící se můžeme začít téhle tendenci slyšících trochu bránit. Jak? O tom pak budu mluvit v druhé části svého povídání. Bohužel, tak to je a těžko s tím něco uděláme.

Tato role dobrodinců je velmi riziková, spojená s manipulací.

Je pravda, že mnohé z toho, co tu právě říkám, se týká např. i tlumočnicků. Když jsme se na to zaměřili, byli jsme až překvapeni, jak moc se jich to týká. Je důležité, abychom už např. v kurzech znakového jazyka učili slyšící frekventanty, budoucí tlumočnický, dodržovat určité hranice. Je to i o našem chování a o tom, jak moc ty hranice rozvolníme směrem ke slyšícím. Snadno se stane, že slyšící lidé, kteří jsou v častějším kontaktu s neslyšícími, získají falešný pocit, že jsou přáteli neslyšících, mají najednou pocit, že se chtějí s neslyšícími navštěvovat, píšou si s nimi přes sociální sítě a tím se ty hranice posunou tam, kde určitě nemají být. Když v této nezdravé situaci nabídnou, že by nám chtěli tlumočit, je to špatně. Mnohdy ani nedostudovali v kurzech, nestudovali na VOŠ ani na vysoké škole. Prostě jsme jen na sebe narazili, a přesto si tento slyšící člověk myslí, že bychom se měli přátelit. Tlačí na pilu a

zapomene na hranice, které by mezi námi měly zůstat. Začne se k nám chovat tak, že si dovolí i nehorázné věci. Když potom jiný neslyšící si hranice nastaví, vytkne slyšícímu určité chování, slyšící je zmatený a také oprávněně rozzlobený. Odchází s pocitem, že za svoji ochotu si vysloužil akorát kritiku a že neslyšící jsou nevděční. Ještě za to dostaneme za uši my. Ale jsme to my, kdo musí říct, že vnímáme chování slyšícího člověka jako nerespektující naší vůli. Učme se proto udržovat určité hranice a usměřňujme sami svým chováním chování slyšících.

Výborně. V pohodě.

Bezvadné. Dobré. Bezva.

Už mi budeš odklikávat moji prezentaci?

VR: Už je připravený druhý dataprojektor. Můžeme spustit prezentaci?

PV: Ano. Můžeme.

VR: Sedí takhle ty obrazy? Je to dobré? Nemám to posunout?

PV: Nene. Je to dobré. Vidíme se. Můžeme spustit už tu prezentaci? Najdeš to pod názvem „Odborníci o neslyšící“, 4. slide. Ano. Můžu pokračovat?

Tedy se tedy vrátím zpět k tomu, co už jsem říkal. Jedná se o výzkum, v rámci kterého byly analyzovány odborné publikace pojednávající o neslyšících. Mluvili jsme o řadě negativních tvrzení, o nálepkách, které se v nich vyskytují. Tvrzení se vztahují k různým oblastem: sociální sféře týkající se chování neslyšících, kognitivní oblasti, obecně k mentálním procesům neslyšících, behaviorální oblasti, tedy oblasti chování a emoční oblasti týkající se citového prožívání. Výzkum se věnoval jednotlivým oblastem do detailu. Výsledky jsou velmi zajímavé.

Prosím překliknout na další slide. Zde vidíte konkrétní příklady toho, o čem mluvím. Je to dlouhý seznam. Nechci zacházet do úplných detailů. Sami si seznam prohlédněte. Na dvě minuty se odmlčím a prosím, abyste se na ta hodnocení sami podívali.

Vidíte, že těch negativních konotací je opravdu velmi mnoho. Nemáme tady prostor na podrobné vysvětlení jednotlivých hodnocení. Pokud byste některým slovním spojením nerozuměli úplně přesně, můžete si ty slidy vyfotit a doma, např. prostřednictvím vyhledavače v Googlu, výrazy najít a díky synonymickým ekvivalentům významy jednotlivých výrazů podrobněji nastudovat. Předznamenávám, že se nejedná zrovna o lichotivá hodnocení. Podle mě jsou spíše velmi dehonestující.

Přiznám se, že pro mě osobně jsou to skandální tvrzení. Kdybych byl slyšící čtenář a nějaký takový materiál by se mi dostal do ruky, udělám si o neslyšících velmi negativní obrázek. Okamžitě bych si pomyslel, že neslyšící jsou velmi hloupí lidé s velkými limity a omezenými možnostmi vzdělávání. Lidé, kteří jsou odkázáni na naši pomoc. To, co si tady říkáme je aktuální. Je to neuvěřitelné, ale ještě dnes, v jednadvacátém století, si o nás myslí to, co jste si právě přečetli! Měl jsem za to, že už mnoho takových tezí a mýtů o neslyšících bylo dávno odstraněno a vyvráceno. Myslel jsem si, že vysokoškolské obory jako např. speciální pedagogika už naší problematice lépe rozumí a že už tyto obory integrovaly nové tendence a názory, že se ten starý úhel pohledu na nás neslyšící proměnil. Stále mi z toho padá brada, ale není tomu tak!

A i když jsou dnes vydávány nové publikace, ve skutečnosti se jedná o reedice starých publikací, bohužel, obsahují stále stejné nepravdy. Znovu a znovu se ty ubohé informace přetiskávají. Přemýšlím, kdy už konečně nastane změna? Kdy už staré školy nahradí mladí a perspektivní odborníci, kteří budou objektivnější. Ale stále nic. Kdy se to změní? Asi nikdy, a to je problém! Už jsem o tom mluvil. Vydávají se odborné publikace, jejichž autory jsou špičkoví odborníci. Jenže jsou to slyšící lidé, kteří nám nerozumí, neumí náš jazyk, nerozumí našim pohnutkám, pocitům nebo

příčinám našeho chování. Jsou mezi těmi odborníky také lidé, kteří jsou v kontaktu s komunitou neslyšících? Pochybuju o tom. Je třeba, aby se do řad těchto odborníků dostali také neslyšící lidé, kteří dosáhli stejného odborného vzdělání, např. Iva. Ty už jsi získala doktorský titul, že? Jsi ideální kandidát. Jsi odborník v oblasti speciální pedagogiky! Měla bys odborně publikovat, měla by ses stát kritikem a oponentem popisovaných publikací. Neměla by ses bát psát recenze a ostře vystupovat proti tvrzením, která nejsou pravdivá a poškozují nás. Jen tak tyto pseudoodborníky umlčíme. Musíme je utlouct argumenty. Dokud slyšící lidé neuslyší náš hlas, naše argumenty, nic se nezmění. Pokud se nebudeme bát argumentovat a vyvracet mýty, tito lidé budou napříště ve svých tvrzeních opatrnější a uvážlivější. Neslyšící lidé si nechávají stále líbit mnoho věcí, a to je chyba. Musíme se ozývat, atakovat tyto publikačně činné odborníky, dávat najevo náš nesouhlas s tím, co o nás píší. Musíme se jich ptát na důkazy toho, co o nás píšou. Když budeme takto aktivní, oni si dají pro příště setsakramentský pozor. Budou se obávat v něčem takovém pokračovat. A to je v pořádku. Dohnala by je tak jejich pýcha. Jsme stále málo odhodlaní, sebevědomí, odvážní něco udělat. Častokrát jen tak brbláme mezi sebou. Ale to je málo. Je potřeba, abychom svou nespokojenost směřovali tam, kam to patří. Mnozí odborníci tak ani neví, že se něčím provinili. Stále věří ve svoji odbornost. A to je problém. Takto vzniká začarovaný kruh.

Nechal jsem se tím tématem unést a cítím, že mluvím hodně rychle, že? Upozorněte mě, kdybych měl ubrat. Zpomalím, i když jsem toho opravdu plný. Moji rodiče mě vždycky upozorňovali, že když se dostanu do ráže, moc melu. Budu se snažit brzdit. Můžeme si teď ukázat další slide. Už ho vidíte? Vidíte tam napsaná jména dvou autorů. Jsou to myslím Američané, kteří prováděli výzkum, v rámci kterého popsali šest charakterů slyšících lidí, kteří ovlivňují a řídí neslyšící. Některé výrazy jsou méně známé, ale já budu všechno vysvětlovat v českém znakovém jazyce. Zkuste si zapamatovat všech šest typů. Nebo si je opište. Budeme s nimi po přestávce ještě pracovat. Tak si je kdyžtak zapište, nebo ofoťte na mobil.

Můžu požádat o pozornost?

Ještě jsem si vzpomněl, že bych vám rád představil jednu důležitou a opravdu báječnou knihu. Jmenuje se Pod maskou benevolence. Vřele vám doporučuju, abyste si ji všichni pořídili. Je vhodná pro ty, kteří působí na středních nebo vysokých školách jako učitelé, aby ji používali jako studijní materiál. Tahle kniha je velmi působivě napsaná. Mám zkušenost, že lidé, kteří si ji přečtou, jsou doslova konsternováni, jakým bezprávím neslyšící lidé v historii prošli. Přirovnal bych to k holokaustu. Je to napsáno velmi věcně. I pro mě to bylo při prvním čtení úplně šokující. Píše se tam například o sterilizaci žen, která byla prováděna ze strachu, aby tady nebylo několik generací neslyšících lidí. Slyšící lidé se tedy podíleli na genocidě neslyšících. Neslyšící tady neměli své místo a muselo se udělat všechno proto, aby se hluchota nedědila generace na generaci. To všechno si můžete přečíst ve zmíněné knize. Moc ji doporučuji všem, slyšícím i neslyšícím.

Teď se vrátím zpět k našemu slidu, k přehledu rysů. Ke každému si něco více řekneme. Prosím o překliknutí na další slide. Tady už máme charakteristiku první skupiny. Na výrazu členů většiny, to znamená slyšících lidí, je znatelný pocit nadřazenosti vůči neslyšícím lidem. Vyjadřují tím přesvědčení, že neslyšet vybočuje z jejich konceptu světa, není to „normální“. Stejně jako nemluvit, nepoužívat hlas nebo se dorozumívat jiným jazykem. To všechno je odlišnost, jinakost... Normální je slyšet a používat mluvený hlas. Pro ty, kteří se dorozumívají mluvenou řečí, je těžké přijmout, že existují lidé, kteří se dorozumívají naprosto odlišným způsobem, rukama a prostřednictvím znakového jazyka. Neslyšící se jinak projevují, jinak se chovají, a tím vybočují. Očekává se, že všichni lidé budou vypadat stejně, pohybovat se stejně a stejně i komunikovat. Požadavek slyšících lidí na homogenitu tohoto všeho ve společnosti je zcela zásadní a nekompromisní. Jinakost druhých je příčinou vzniku různých

negativních hodnocení, předsudků, nálepek a postojů, že ten, kdo je „jiný“ není jako slyšící většina, a tím pádem je něčím horší, je špatný. Z toho vyvozujeme, že být neslyšící je něco špatného, méněcenného, horšího. Slyšící většina se prohlašuje za standard normálnosti. Cokoliv se od této normy odlišuje, je jednoduše horší. Výsledkem je cejchování, stigmatizování a nálepkování neslyšících, které je trvalé – jednou provždy. Navždycky má neslyšící člověk přidělen status nenormálnosti.

Příloha č. 3 – Písemný překlad zdrojového projevu z ČZJ do ČJ – Úseky k analýze

1	Myslíš, že už můžeme začít? Prima. Dobré ráno! Zdravím vás všechny.
2	Cítím se teď trochu nesvůj. Nejsem moc zvyklý vést přednášky on-line. Vlastně jsem to nikdy nedělal a on-line prostředí nemám ani moc rád. Bylo by určitě lepší, kdybychom se viděli naživo. Cítím, že bychom tak mohli lépe komunikovat a že bych také mohl pružněji odpovídat na vaše dotazy. Vnímám teď mezi námi takovou zeď. Jednoduše nejsme v tom těsném, osobním kontaktu.
3	Je mi líto, že se nemůžeme vidět osobně, jsem v pracovní neschopnosti. Je to trochu nezvyk, ale aspoň se můžeme touto cestou potkat a prožít společně dnešní workshop. Věřím, že to dobře zvládneme.
4	V případě, že byste něčemu nerozuměli, kdyby v průběhu mého povídání vznikly jakékoliv nejasnosti, můžete mě klidně zastavit, upozornit, že nerozumíte a já cokoliv rád zopakuju. Žádný problém.
5	Ano?... Dobře. Odsunu se trochu od té obrazovky... Je to tak lepší?
6	Znovu opakuju, že kdybyste v průběhu mé přednášky něčemu nerozuměli, prosím, upozorněte mě, můžu kdykoliv cokoliv zopakovat. Jsme domluveni? Občas se může stát, že internet zamrzne, že se obraz bude trochu sekát a nebudete tak dobře rozumět...
7	Tak... Víte, o čem dnes bude řeč? Tušíte, na jaké téma dnes budeme hovořit? Ano? Podle vašich reakcí to vypadá, že část z vás asi tuší, o čem budeme mluvit, ale část vůbec ne... Ano, ano, Zlato, to je přesně to téma, o kterém dnes budu mluvit.
8	Dnes budeme mluvit na téma většiny a menšiny ve společnosti.
9	Ti, kteří jsou v postavení většiny, určují směr a obvykle také stojí v řídicím postavení.
10	Menšinou jsou obecně různé skupiny obyvatel, např. lidé s tělesným postižením, lidé s mentálním postižením, Romové, gayové a také Neslyšící. Těm se budeme věnovat podrobněji.
11	Menšina se vždy podřizuje většině.
12	Proč? Z jakého důvodu k tomu dochází? Právě o tom dnes budeme diskutovat. Proč se slyšící většina chová povýšeně a proč si toho tolik nechají neslyšící líbit?
13	Nejprve charakterizuju většinu. V druhé části po přestávce se zaměříme na menšiny. O obou tématech budeme mluvit nejprve zvlášť, abychom v tom měli jasno.
14	Počítám s časem do půl dvanácté tak, abychom obě témata stačili probrat. Pokud by se nám protáhla diskuze, budeme ji muset přerušit. Ale uvidíme... Pevně věřím, že celé téma zvládneme probrat.
15	Prosím, kdo bude mít na starosti prezentaci a bude odklikávat slidy? Je tu někdo, kdo bude odklikávat jednotlivé slidy?
16	- VR: Počkej chvíličku, Katka si někam odskočila, vrátí se, ona má tvoji prezentaci na starosti. Měla by tu někde být. PV: Je tam někde? PV: Prosím, klikni na druhý slide... KK: Ale jak? Máme jen jednu obrazovku. PV: Aha. Chtěl jsem vám ukázat některé termíny. Mladý neslyšící hoch: Musíš to pustit na druhém dataprojektoru. PV: Než přinesete ten druhý dataprojektor, budu vykládat dál.
17	Tak zpět k tématu. Tedy většina je... Všechno v pořádku? Kávu máte? ...

18	Většina přistupuje k menšině většinou jako k lidem, kteří potřebují pomoc. Členové většiny přistupují k menšině velmi paternalisticky. Opečovávají ji. To jsou ti, kteří se ve vztahu k menšině dostávají do pozice takových těch „vykonavatelů dobra“, tedy „dobrodinců“, „láskyplných pomocníků“.
19	Dále budu používat tento znak...
20	... pro menšinu, která pasivně pomoc přijímá, ale tím se postupně také dostává do role těch slabších, těch, kterým je třeba pomáhat, do role podřízených a paradoxně postupně i do role utlačovaných.
21	Jedni pomáhají a řídí a druzí pomoc využívají a přijímají.
22	V okamžiku, kdy by členové menšiny chtěli tohle nastavené schéma zastavit, nastává problém: Většina se začne bránit. Nerozumí chování menšiny a obě skupiny se tak dostávají do konfliktu.
23	Je tu ale otázka, proč se takto většina chová? Proč musí vykonávat toto nevyžádané „dobrodiní“?
24	Vidí mě dobře Iva? Nechme teď Katku. Prosím, teď udrzte svoji pozornost a zkuste vnímat jen to, co říkám já.
25	Členové většiny jsou nejčastěji v pozici „dobrodinců“, kteří opečovávají menšinu. Tohle schéma ale postupně vede k tomu, že se menšina dostává do závislosti na pomoci. Mezi většinou a menšinou vznikne nerovnovážený vztah a menšina se dostává do pozice podřízených.
26	V takovém vztahu menšina nikdy nemůže získat jiný status, nemůže být silnější.
27	Cílem většiny je vychovávat menšinu. Dosahuje toho tím, že jí pomáhá, poskytuje určité výhody, stará se o ni, ale tento postoj vede také k tomu, že většina získává nad menšinou stále větší a větší moc.
28	Nemluvím pouze o situaci neslyšících. To, co popisuju, se vztahuje na jakoukoliv menšinu: náboženskou, národnostní, a to samé platí o postavení žen. Se syndromem menšin se potýká mnoho subkultur.
29	Dva američtí autoři se na tento fenomén zaměřili ve vztahu k menšině neslyšících. Analyzovali řadu odborných publikací, např. lékařské, publikace z oblasti logopedie, publikace speciálně pedagogické a mnoho dalších, a zjistili, že obsahují obrovské množství nepravd a předsudků (takových těch nálepek) o neslyšících. Mají vždy jen negativní obsah.
30	Chtěl jsem vám některé z nich ukázat. Mám je zaznamenané v prezentaci, kterou teď ale bohužel nemáme k dispozici. Počkáme, až Katka přijde, a potom se na ně společně podíváme.
31	Všechny tyto nálepky nesou negativní konotace.
32	Je to dáno historickým stigmatem, které si neslyšící jako takový odkaz minulosti nesou stále s sebou.
33	Já osobně si taky myslím, že je to dáno neschopností odborníků přímo komunikovat s neslyšícími. Nerozumí nám.
34	A tak si dělají závěry o tom, že jsme retardovaní, neumíme se chovat, máme sklony k agresivitě.
35	A nejen, že si to o nás mysleli, ale také to o nás napsali.
36	Jsme podle nich osoby s nižším IQ, jsme hloupější...
37	Takhle nám připisovali stále více a více negativních nálepek, které potom publikovali v odborných publikacích. Odtud to od nich citovali další a další odborníci. Vznikl obraz neslyšících, který neodpovídal skutečnosti:

38	Neslyšící byli vykresleni jako slaboduší hlupáci s nízkým IQ, vznětlivou povahou náchylnou k agresii. Jako jedinci bez výchovány, neschopní navázat kvalitní mezilidské vazby.
39	Tyto poznatky o neslyšících přebíral jeden odborník od druhého a nepravdy o neslyšících se lavinovitě rozšířily.
40	Rád bych vám některé z těchto nálepek ukázal, ale k tomu bych potřeboval tu prezentaci. Bez ní asi nemůžu přednášet dál. Myslím si, že nebudete bez prezentace rozumět tomu, o čem budu mluvit.
41	- VR: <i>Katka by už měla za chvíli s tím dataprojektorem přijít.</i>
42	Dobře. Tak bych se vás teď rád zeptal na základě vašich zkušeností z osobního nebo pracovního života, prostě jako učitelů či lektorů znakového jazyka na to, jestli jste někdy na vlastní kůži zažili, že se slyšící člověk ve vztahu k vám choval nepřírozně... Stalo se vám, že vám někdy sami od sebe, aniž byste je o to žádali, aniž byste se jich o něco prosili, nabízel pomoc? Prostě vás zahrnují nevyžádanou pomocí? Stalo se vám to někdy? Nikdy jste to nezažili?
43	- <i>Neslyšící muž: Jedna žena mi stále otvírala dveře.</i>
44	- <i>Zlata: (neviditelný projev)</i>
45	- <i>PV: Měl by někdo nějaký příklad? Třeba Honza?</i>
46	- <i>Honza: (neviditelný projev)</i>
47	- Děkuju. Přesně tak.
48	Ještě Zlata?
49	- <i>V kurzu mi například moji studenti často nabízejí nějakou pomoc. Ve skutečnosti je to ale tak, že ze mě vymámí mnoho informací, znaků a znakových spojení, které potom někde vyučují. Vysosají ze mě znakovou zásobu, kterou potom poučeně předávají místo nás rodilých mluvčích. Často se potom cítím jako využitá. Oni na to mají papír, ale nic neumí. Využijí mě a potom se na můj úkor obohacují. Šíří naše informace jako své.</i>
50	- Ano, ano. To se stává velmi často. Má někdo ještě další příklad?
51	Zažil ještě někdo z vás pocit utlačování ze strany většiny?
52	Co třeba Markéta? Omlouvám se za zkomolení jména.
53	<i>Jednou se mi stalo, že nám v kurzu při výuce znakového jazyka vyplí proud. Hned mi slyšící frekventant nabídnul, že mi pomůže při evakuaci. My jsme ale byli předem vrátným instruováni o tom, co máme dělat, když se nám něco takového při výuce stane. Tento frekventant to chtěl všechno vyřizovat za mě. Já jsem mu musela docela razantně vysvětlit, že si všechno vyřídím sama. On velmi neochotně souhlasil. Já jsem si všechno domluvila. Dozvěděla jsme se, že je to všechno v rámci cvičení, že za chvíli všechno skončí. Všechno jsem si vykomunikovala sama. Tento student byl z toho úplně vedle.</i>
54	Jojo. Často, když se něco stane, slyšící lidé mají okamžitě potřebu vystupovat jako naši pomocníci. Jak o tom mluvila třeba Zlata. Myslí si, že to tak má být. Ale není to tak. Tímhle způsobem chování se pak mezi námi okamžitě projeví nerovnost.
55	Slyšící lidé by se v tomhle ohledu měli naučit být zdrženlivější, a dokud sami o pomoc nepožádáme, neměli by tímto způsobem do našich věcí zasahovat.
56	Je to obdobné např. s nevidomými nebo vozíčkáři. Nemůžeme k nim jen tak přijít a někam je odvést, protože jim tím chceme pomoci. Dokud nás sami nepožádají o pomoc, taky se k nim nehrneme. Čekáme, až nás sami osloví. Pak je vhodné pomoci. Jinak ne.
57	Pomoc musí vycházet z vůle těch, kterým pomáháme. Jinak jim tím dáváme najevo jejich neschopnost a naši nadřazenost.

58	Když vidíme vozíčkáře, často si myslíme, že je ztracený a že nutně potřebuje naši pomoc. Já to dělám tak, že mu pohledem pomoc nabídnu, ale pokud nezareaguje, je to pro mě signál, že mou pomoc prostě nechce. Pokud přistoupí na mou oční výzvu, je to přijetí nabídky pomoci.
59	Takže, co s tím... Slyšící lidé se v tomto ohledu už asi nezmění. Myslím si, že upozorňovat slyšící lidi, aby změnili své chování, není nic platné. Slyšící jsou prostě posedlí představou, že nás musí spasit. Ale my neslyšící se můžeme začít téhle tendenci slyšících trochu bránit. Jak? O tom pak budu mluvit v druhé části svého povídání.
60	Bohužel, tak to je a těžko s tím něco uděláme. Tato role dobrodinců je velmi riziková, spojená s manipulací. Je pravda, že mnohé z toho, co tu právě říkám, se týká např. i tlumočnicků. Když jsme se na to zaměřili, byli jsme až překvapeni, jak moc se jich to týká.
61	Je důležité, abychom už např. v kurzech znakového jazyka učili slyšící frekventanty, budoucí tlumočnický, dodržovat určité hranice. Je to i o našem chování a o tom, jak moc ty hranice rozvolníme směrem ke slyšícím.
62	Snadno se stane, že slyšící lidé, kteří jsou v častějším kontaktu s neslyšícími, získají falešný pocit, že jsou přáteli neslyšících, mají najednou pocit, že se chtějí s neslyšícími navštěvovat, píšou si s nimi přes sociální sítě a tím se ty hranice posunou tam, kde určitě nemají být.
63	Když v této nezdravé situaci nabídnou, že by nám chtěli tlumočit, je to špatně. Mnohdy ani nedostudovali v kurzech, nestudovali na VOŠ ani na vysoké škole. Prostě jsme jen na sebe narazili, a přesto si tento slyšící člověk myslí, že bychom se měli přátelit. Tlačí na pilu a zapomene na hranice, které by mezi námi měly zůstat. Začne se k nám chovat tak, že si dovolí i nehorázné věci.
64	Když potom jiný neslyšící si hranice nastaví, vytkne slyšícímu určité chování, slyšící je zmatený a také oprávněně rozzlobený. Odchází s pocitem, že za svoji ochotu si vysloužil akorát kritiku a že neslyšící jsou nevděční. Ještě za to dostaneme za uši my.
65	Ale jsme to my, kdo musí říct, že vnímáme chování slyšícího člověka jako nerespektující naší vůli. Učme se proto udržovat určité hranice a usměřňujme sami svým chováním chování slyšících.
66	<i>Výborně. V pohodě. Bezvadné. Dobré. Bezva. Už mi budeš odklikávat moji prezentaci?</i>
67	<i>- VR: Už je připravený druhý dataprojektor. Můžeme spustit prezentaci? - PV: Ano. Můžeme. - VR: Sedí takhle ty obrazy? Je to dobré? Nemám to posunout? - PV: Nene. Je to dobré. Vidíme se. Můžeme spustit už tu prezentaci? Najdeš to pod názvem „Odborníci o neslyšících“, 4. slide. Ano. Můžu pokračovat?</i>
68	Tedy se tedy vrátím zpět k tomu, co už jsem říkal. Jedná se o výzkum, v rámci kterého byly analyzovány odborné publikace, pojednávající o neslyšících.
69	Mluvili jsme o řadě negativních tvrzení, o nálepkách, které se v nich vyskytují. Tvrzení se vztahují k různým oblastem: sociální sféře týkající se chování neslyšících, kognitivní oblasti, obecně k mentálním procesům neslyšících, behaviorální oblasti, tedy oblasti chování, a emoční oblasti týkající se citového prožívání.
70	Výzkum se věnoval jednotlivým oblastem do detailu. Výsledky jsou velmi zajímavé.

71	Prosím překlíknout na další slide.
72	Zde vidíte konkrétní příklady toho, o čem mluvím. Je to dlouhý seznam. Nechci zacházet do úplných detailů. Sami si seznam prohlídněte. Na dvě minuty se odmlčím a prosím, abyste se na ta hodnocení sami podívali.
73	Vidíte, že těch negativních konotací je opravdu velmi mnoho. Nemáme tady prostor na podrobné vysvětlení jednotlivých hodnocení. Pokud byste některým slovním spojením nerozuměli úplně přesně, můžete si ty slidy vyfotit a doma, např. prostřednictvím vyhledavače v Googlu, výrazy najít a díky synonymickým ekvivalentům významy jednotlivých výrazů podrobněji nastudovat.
74	Předznamenávám, že se nejedná zrovna o lichotivá hodnocení. Podle mě jsou spíše velmi dehonestující. Přiznám se, že pro mě osobně jsou to skandální tvrzení.
75	Kdybych byl slyšící čtenář a nějaký takový materiál by se mi dostal do ruky, udělám si o neslyšících velmi negativní obrázek. Okamžitě bych si pomyslel, že neslyšící jsou velmi hloupí lidé s velkými limity a omezenými možnostmi vzdělávání. Lidé, kteří jsou odkázáni na naši pomoc.
76	To, co si tady říkáme je aktuální. Je to neuvěřitelné, ale ještě dnes, v jednadvacátém století, si o nás myslí to, co jste si právě přečetli!
77	Měl jsem za to, že už mnoho takových tezí a mýtů o neslyšících bylo dávno odstraněno a vyvráceno. Myslel jsem si, že vysokoškolské obory jako např. speciální pedagogika už naší problematice lépe rozumí a že už tyto obory integrovaly nové tendence a názory, že se ten starý úhel pohledu na nás neslyšící proměnil.
78	Stále mi z toho padá brada, ale není tomu tak!
79	A i když jsou dnes vydávány nové publikace, ve skutečnosti se jedná o reedice starých publikací, bohužel, obsahují stále stejné nepravdy. Znovu a znovu se ty ubohé informace přetiskávají.
80	Přemýšlím, kdy už konečně nastane změna? Kdy už staré školy nahradí mladí a perspektivní odborníci, kteří budou objektivnější.
81	Ale stále nic. Kdy se to změní? Asi nikdy, a to je problém! Už jsem o tom mluvil.
82	Vydávají se odborné publikace, jejichž autory jsou špičkoví odborníci.
83	Jenže jsou to slyšící lidé, kteří nám nerozumí, neumí náš jazyk, nerozumí našim pohnutkám, pocitům nebo příčinám našeho chování. Jsou mezi těmi odborníky také lidé, kteří jsou v kontaktu s komunitou neslyšících? Pochybuju o tom.
84	Je třeba, aby se do řad těchto odborníků dostali také neslyšící lidé, kteří dosáhli stejného odborného vzdělání, např. Iva.
85	Ty už jsi získala doktorský titul, že? Jsi ideální kandidát. Jsi odborník v oblasti speciální pedagogiky! Měla bys odborně publikovat, měla by ses stát kritikem a oponentem popisovaných publikací. Neměla by ses bát psát recenze a ostře vystupovat proti tvrzením, která nejsou pravdivá a poškozují nás.
86	Jen tak tyto pseudoodborníky umlčíme. Musíme je utlouct argumenty. Dokud slyšící lidé neuslyší náš hlas, naše argumenty, nic se nezmění. Pokud se nebudeme bát argumentovat a vyvracet mýty, tito lidé budou napříště ve svých tvrzeních opatrnější a uvážlivější.
87	Neslyšící lidé si nechávají stále líbit mnoho věcí, a to je chyba.
88	Musíme se ozývat, atakovat tyto publikačně činné odborníky, dávat najevo náš nesouhlas s tím, co o nás píší. Musíme se jich ptát na důkazy toho, co o nás píšou.
89	Když budeme takto aktivní, oni si dají pro příště setsakramentský pozor. Budou se obávat v něčem takovém pokračovat.

90	A to je v pořádku. Dohnala by je tak jejich pýcha.
91	Jsme stále málo odhodlaní, sebevědomí, odváží něco udělat. Častokrát jen tak brbláme mezi sebou. Ale to je málo. Je potřeba, abychom svou nespokojenost směřovali tam, kam to patří.
92	Mnozí odborníci tak ani neví, že se něčím provinili. Stále věří ve svoji odbornost. A to je problém. Takto vzniká začarovaný kruh.
93	Nechal jsem se tím tématem unést a cítím, že mluvím hodně rychle, že? Upozorněte mě, kdybych měl ubrat. Zpomalím, i když jsem toho opravdu plný. Moji rodiče mě vždycky upozorňovali, že když se dostanu do ráže, moc melu. Budu se snažit brzdit.
94	Můžeme si teď ukázat další slide. Už ho vidíte?
95	Vidíte tam napsaná jména dvou autorů. Jsou to myslím Američané, kteří prováděli výzkum, v rámci kterého popsali šest charakterů slyšících lidí, kteří ovlivňují a řídí neslyšící.
96	Některé výrazy jsou méně známé, ale já budu všechno vysvětlovat v českém znakovém jazyce.
97	Zkuste si zapamatovat všech šest typů. Nebo si je opište. Budeme s nimi po přestávce ještě pracovat. Tak si je kdyžtak запиšte nebo ofoťte na mobil.
98	Můžu požádat o pozornost?
99	Ještě jsem si vzpomněl, že bych vám rád představil jednu důležitou a opravdu báječnou knihu. Jmenuje se Pod maskou benevolence.
100	Vřele vám doporučuju, abyste si ji všichni pořídili.
101	Je vhodná pro ty, kteří působí na středních nebo vysokých školách jako učitelé, aby ji používali jako studijní materiál.
102	Tahle kniha je velmi působivě napsaná. Mám zkušenost, že lidé, kteří si ji přečtou, jsou doslova konsternováni, jakým bezprávím neslyšící lidé v historii prošli.
103	Přirovnal bych to k holokaustu.
104	Je to napsáno velmi věcně. I pro mě to bylo při prvním čtení úplně šokující.
105	Píše se tam například o sterilizaci žen, která byla prováděna ze strachu, aby tady nebylo několik generací neslyšících lidí.
106	Slyšící lidé se tedy podíleli na genocidě neslyšících.
107	Neslyšící tady neměli své místo a muselo se udělat všechno proto, aby se hluchota nedělila z generace na generaci.
108	To všechno si můžete přečíst ve zmíněné knize. Moc ji doporučuji všem, slyšícím i neslyšícím.
109	Teď se vrátím zpět k našemu slidu, k přehledu rysů. Ke každému si něco více řekneme.
110	Prosím o překliknutí na další slide. Tady už máme charakteristiku první skupiny.
111	Na výrazu členů většiny, to znamená slyšících lidí, je znatelný pocit nadřazenosti vůči neslyšícím lidem.
112	Vyjadřují tím přesvědčení, že neslyšet vybočuje z jejich konceptu světa, není to „normální“. Stejně jako nemluvit, nepoužívat hlas nebo se dorozumívat jiným jazykem. To všechno je odlišnost, jinakost...
113	Normální je slyšet a používat mluvený hlas.
114	Pro ty, kteří se dorozumívají mluvenou řečí, je těžké přijmout, že existují lidé, kteří se dorozumívají naprosto odlišným způsobem, rukama a prostřednictvím znakového jazyka.

115	Neslyšící se jinak projevují, jinak se chovají, a tím vybočují.
116	Očekává se, že všichni lidé budou vypadat stejně, pohybovat se stejně a stejně i komunikovat. Požadavek slyšících lidí na homogenitu tohoto všeho ve společnosti je zcela zásadní a nekompromisní.
117	Jinakost druhých je příčinou vzniku různých negativních hodnocení, předsudků, nálepek a postojů, že ten, kdo je „jiný“ není jako slyšící většina, a tím pádem je něčím horší, je špatný. Z toho vyvozujeme, že být neslyšící je něco špatného, méněcenného, horšího.
118	Slyšící většina se prohlašuje za standard normálnosti. Cokoliv se od této normy odlišuje, je jednoduše horší.
119	Výsledkem je cejchování, stigmatizování a nálepkování neslyšících, které je trvalé – jednou provždy. Navždycky má neslyšící člověk přidělen status nenormálnosti.

Příloha č. 4 – Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů

Informace o výzkumu:

Tento výzkum je součástí disertační práce Mgr. Marie Příbylové, doktorandky Ústavu translatologie FF UK, na téma konferenční tlumočení mezi českým znakovým jazykem a mluvenou angličtinou v mezinárodním prostředí se zaměřením na pilotáž. Primárním cílem tohoto výzkumu je srovnání tlumočení znakových a mluvených jazyků.

Výzkum spočívá v analýze nahrávek projevu tlumočnicků tlumočících z českého znakového jazyka do mluvené angličtiny přímo a prostřednictvím mluvené češtiny, ve zpětné analýze projevů tlumočnicků a v dotazníkovém šetření mezi tlumočnickými a autentickými posluchači.

Veškeré osobní údaje budou anonymizovány. Nahrávky budou využity výhradně pro účely výzkumu v rámci uvedené disertační práce. Pro účely jazykové a obsahové analýzy budou pořízeny anonymizované přepisy přetlumočených projevů a záznamů zpětných analýz. Tyto přepisy budou tvořit součást příloh k disertační práci. Nahrávky tlumočení a zpětných analýz, přepisy a vyplněné hodnotící dotazníky budou uloženy v archivu autorky práce a mohou být případně použity pouze pro další výzkum na akademické půdě.

Autorka se zavazuje se nahrávky, přepisy a dotazníky neposkytovat nikomu kromě tlumočnicků za účelem přetlumočení v rámci experimentu, posluchačů, konzultantů či vedoucí práce, a jejich obsah přiměřeným způsobem chránit proti šíření a zneužití a zajistit ochranu veškerých osobních údajů.

Prohlášení

Já níže podepsaný/-á potvrzuji, že

- a) jsem se seznámil/-a s informacemi o cílech a průběhu výše popsaného výzkumu (dále též jen „výzkum“);
- b) dobrovolně souhlasím s účastí své osoby v tomto výzkumu;
- c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;

Zároveň prohlašuji, že

- a) souhlasím se zveřejněním anonymizovaných dat a výstupů vzešlých z výzkumu a s jejich dalším využitím;
- b) souhlasím se zpracováním a uchováním osobních a citlivých údajů v rozsahu v tomto informovaném souhlasu uvedených, a to pro účely zpracování dat vzešlých z výzkumu, pro účely případného kontaktování z důvodu zpracování dat vzešlých z výzkumu či z důvodu nabídky účasti na obdobných akcích a pro účely evidence a archivace;
- c) jsem seznámen/-a se svými právy týkajícími se přístupu k informacím a jejich ochraně podle § 12 a § 21 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tedy že mohu požádat správkyňu údajů (autorku práce) o informaci o zpracování mých osobních a citlivých údajů a jsem oprávněn/-a ji dostat, a že mohu požádat správkyňu údajů (autorku práce) o opravu nepřesných osobních údajů, doplnění osobních údajů, jejich blokaci a likvidaci.

Výše uvedená svolení a souhlasy poskytuji dobrovolně na dobu neurčitou až do odvolání a zavazuji se je neodvolat bez závažného důvodu spočívajícího v podstatné změně okolností.

Potvrzuji, že jsem převzal/a podepsaný stejnopis tohoto informovaného souhlasu.

Dne:

Jméno, podpis:

Informed Consent Form for Research Participants – Evaluators

The Research:

The research is carried out as part of the doctoral dissertation of Marie Příbylová, PhD candidate of the Institute of Translation Studies, Faculty of Arts, Charles University (Researcher), focusing on (relay) conference interpreting between Czech Sign Language and spoken English. The primary aim of this research is to compare and contrast sign and spoken-language interpreting.

The research consists in the analysis of the recordings of the performance of interpreters working from Czech Sign Language directly and via relay, in a retrospective analysis of the interpreters' performance and in a questionnaire survey among the interpreters and authentic listeners.

All personal data will be anonymised. The recordings will be used exclusively for the purposes of the above-mentioned research. For the purpose of language and content analysis, anonymised transcriptions of the interpreters' performance and retrospective analyses will be made and attached to the dissertation. The recordings, transcriptions, questionnaires, and evaluation forms will be stored in the Researcher's archive and may be used exclusively for further academic research.

The Researcher agrees not to provide the recordings, transcriptions, questionnaires, and evaluation forms to any other person than the interpreters involved in the experiment as a basis for relay interpreting, evaluators (listeners), consultants and the dissertation supervisor, to protect the content thereof against leakage and misuse and to protect all personal data provided by the research participants.

Declaration

I, the undersigned, hereby declare that:

- a) I have familiarized myself with the organisation and aims of the research described above (hereinafter "Research");
- b) I agree to participate in this Research;
- c) I am aware of the fact that I may terminate my participation in the Research any time;

Furthermore, I declare that:

- a) I agree with the publication and further use of anonymised data and research output;
- b) I agree to the processing and storage of personal and sensitive data to the extent specified in this informed consent for the purpose of processing the data obtained during the research, of being contacted in relation to the processing of this data or for the purpose of being offered participation in similar projects as well as for archiving purposes;
- c) I have been informed of my rights concerning access to and protection of information as per sect. 12 and sect. 21 of Act No. 101/2000 Sb., on the Protection of Personal Data and Amendment to Some Acts, as amended, i. e. I have been informed that I may request information about the processing of my personal and sensitive data from the data controller (the Researcher) and that I have the right to obtain this information, and that I may request rectification of inaccurate personal data, completion, blocking and erasure of my personal data.

I give my consent to the data processing within the Research voluntarily, for an indefinite period of time until further notice, and I agree not to revoke my consent without a serious reason consisting in a significant change of circumstances.

The data processing and the informed consent are governed by the laws of the Czech Republic, with the exception of conflict-of-law rules, and shall be interpreted in compliance with these laws. Any disputes which may arise shall be settled by competent courts of the Czech Republic.

I confirm having received a signed counterpart of this informed consent.

Date: Name, signature:

Příloha č. 5 – Hodnoticí formulář pro posluchače

Ohodnot'te následující kritéria na stupnici 1 (nejlepší) až 5 (nejhorší).
Můžete přidat i slovní komentář.

OBSAH	☐ Byl projev koherentní? 1 – 2 – 3 – 4 – 5 ☐ Byl logický? Dával Vám smysl? 1 – 2 – 3 – 4 – 5
PROJEV/FORMA	☐ Gramatická a jazyková správnost 1 – 2 – 3 – 4 – 5 ☐ Vhodnost stylového rejstříku 1 – 2 – 3 – 4 – 5 ☐ Plynulost projevu 1 – 2 – 3 – 4 – 5 ☐ Intonace? 1 – 2 – 3 – 4 – 5 ☐ Byl projev profesionální? Byl příjemný na poslech a sebejistý? 1 – 2 – 3 – 4 – 5 ☐ Zacházení s mikrofonom (stabilní vzdálenost, hlasitost, bez rušivých zvuků)? 1 – 2 – 3 – 4 – 5
TECHNIKA	☐ Zněl projev přirozeně? 1 – 2 – 3 – 4 – 5 ☐ Dokončoval tlumočnick věty? 1 – 2 – 3 – 4 – 5

O Vás:

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

V jakém oboru?

Jaké profesi se věnujete?

Máte pasivní zkušenost s tlumočením (jako příjemce)? Zde můžete uvést podrobnosti:

Máte aktivní zkušenost s tlumočením (jako tlumočnick)? Zde můžete uvést podrobnosti:

Máte nějaké znalosti v oblasti kultury Neslyšících a znakového jazyka?

Evaluation Form

Please rate the following criteria on a scale of 5 (very good) to 1 (very poor).
Feel free to add comments.

CONTENT	☐ Was the message coherent? 5 – 4 – 3 – 2 – 1 ☐ Was the message logical? Did it make sense to you? 5 – 4 – 3 – 2 – 1
DELIVERY/FORM	☐ Correct grammar, vocabulary? 5 – 4 – 3 – 2 – 1 ☐ Appropriate choice of register? 5 – 4 – 3 – 2 – 1 ☐ Fluency of the delivery? 5 – 4 – 3 – 2 – 1 ☐ Intonation? 5 – 4 – 3 – 2 – 1 ☐ Was the delivery professional? Was it agreeable to listen to and confident? 5 – 4 – 3 – 2 – 1 ☐ Microphone discipline (stable distance from the microphone, stable volume, no disturbing sounds)? 5 – 4 – 3 – 2 – 1
TECHNIQUE	☐ Literal rendition of speech or intelligent, natural processing of content? 5 – 4 – 3 – 2 – 1 ☐ Finishing sentences? 5 – 4 – 3 – 2 – 1

About you:

What is the highest degree or level of education you have completed?

In which field?

What is your professional background?

Do you have any experience with interpreting as a recipient? Feel free to provide details:

Do you have any experience with interpreting as an interpreter? Feel free to provide details:

Do you have any knowledge of sign language and/or Deaf culture?

Příloha č. 6 – Dotazník pro tlumočníky ČZJ-CS (pilotáž)

1. část

Projev „Vztah mezi většinou a menšinou“

- 1) Znáte mluvčího? ANO / NE
- 2) Jste zvyklí na jeho styl projevu? ANO / NE
- 3) Jaká je Vaše znalost tématu? (1 = velmi dobrá, 5 = velmi špatná)
1 – 2 – 3 – 4 – 5

- 4) Jak hodnotíte svůj tlumočnický výkon? (1 = nejlepší, 5 = nejhorší)
1 – 2 – 3 – 4 – 5

Zde můžete uvést podrobnosti. Byli jste s něčím mimořádně (ne)spokojeni?

- 5) Jak hodnotíte výchozí projev z hlediska následujících charakteristik?

(1 = velmi lehký, 5 = velmi náročný)

☐ obsahová náročnost	1 – 2 – 3 – 4 – 5
☐ terminologická náročnost	1 – 2 – 3 – 4 – 5
☐ struktura	1 – 2 – 3 – 4 – 5
☐ projev mluvčího	1 – 2 – 3 – 4 – 5

- 6) Vyskytla se při tlumočení projevu problematická místa? Jaká (termíny, jazykově či obsahově obtížně srozumitelné úseky, příliš rychlý projev apod.)?
Co bylo na projevu nejjednoduššího a co nejtěžšího?

- 7) Jak jste tyto případné problematické úseky řešili? Použili jste například nějakou konkrétní strategii? Pokud ano, bylo její použití spontánní, nebo předem předpokládané a naplánované? Můžete uvést příklad?

- 8) Jaké konkrétní dovednosti či znalosti Vám pomohly se s těmito úseky vyrovnat?

- 9) Chyběly Vám konkrétní dovednosti či znalosti pro efektivnější převod?

- 10) Pokud byste měli příspěvek tlumočit znovu, udělali byste něco jinak?

2. část

- 1) Pracovní jazyky (A, B, C):
- 2) Rok absolutoria:
- 3) Délka tlumočnické praxe:
- 4) Členství v profesních organizacích:
- 5) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání (obor, instituce)?

- 6) Kde jste získali tlumočnické vzdělání (studijní obor X kurz apod.)?

V jakém časovém rozsahu?
V jaké jazykové kombinaci?

- 7) Jak často provádíte následující typy tlumočení?
 - Komunitní
 - Konferenční
 - Ve vzdělávání

- 8) Probíhal během Vaší tlumočnické přípravy specifický nácvik různých druhů tlumočení (komunitní vs. konferenční apod.)? Na jaký typ tlumočení se nejvíce zaměřovala Vaše vzdělávací instituce?

- 9) Kolik prostoru bylo věnováno ostatním typům tlumočení?

- 10) Tvořil součást Vašeho tlumočnického výcviku cílený nácvik pilotáže?

- 11) Jaké jsou podle Vás výhody/nevýhody tlumočení s pilotáží?

- 12) Domníváte se, že by tlumočnický výcvik měl nácvik pilotáže zahrnovat?

- 13) Jaká jsou podle Vás kritéria správně prováděné pilotáže?

- 14) Jak často pracujete jako pilotní tlumočnick?

- 15) Liší se nějak Váš způsob tlumočení, pracujete-li jako pilotní tlumočnick?

- 16) Liší se nějak Váš způsob tlumočení, pracujete-li jako přebírající tlumočnick?

- 17) Zahrnovala Vaše tlumočnická příprava (studium) nácvik konkrétních strategií? Jakých a jakým způsobem?

- 18) Jak probíhala příprava na tlumočení, které jste v rámci experimentu prováděli? Lišila se od přípravy na jiné akce? Jak?

- 19) Poznámky:

Příloha č. 7 – Dotazník pro tlumočníky CS-EN

1. část

Projev „Vztah mezi většinou a menšinou“

11) Jaká je Vaše znalost tématu? (1 = velmi dobrá, 5 = velmi špatná)
1 – 2 – 3 – 4 – 5

12) Jak hodnotíte svůj tlumočnický výkon? (1 = nejlepší, 5 = nejhorší)
1 – 2 – 3 – 4 – 5

Zde můžete uvést podrobnosti. Byli jste s něčím mimořádně (ne)spokojeni?

13) Jak hodnotíte výchozí projev z hlediska následujících charakteristik?

(1 = velmi lehký, 5 = velmi náročný)

☐ obsahová náročnost	1 – 2 – 3 – 4 – 5
☐ terminologická náročnost	1 – 2 – 3 – 4 – 5
☐ struktura	1 – 2 – 3 – 4 – 5
☐ projev mluvčího	1 – 2 – 3 – 4 – 5

14) Vyskytla se při tlumočení projevu problematická místa? Jaká (termíny, jazykově či obsahově obtížně srozumitelné úseky, příliš rychlý projev apod.)?
Co bylo na projevu nejjednoduššího a co nejtěžšího?

15) Jak jste tyto případné problematické úseky řešili? Použili jste například nějakou konkrétní strategii? Pokud ano, bylo její použití spontánní, nebo předem předpokládané a naplánované? Můžete uvést příklad?

16) Jaké konkrétní dovednosti či znalosti Vám pomohly se s těmito úseky vyrovnat?

17) Chyběly Vám konkrétní dovednosti či znalosti pro efektivnější převod?

18) Pokud byste měli příspěvek tlumočit znovu, udělali byste něco jinak?

2. část

- 1) Pracovní jazyky (A, B, C):
- 2) Rok absolutoria:
- 3) Délka tlumočnické praxe:
- 4) Členství v profesních organizacích:

- 5) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání (obor, instituce)?

- 6) Kde jste získali tlumočnické vzdělání (studijní obor X kurz apod.)?
V jakém časovém rozsahu?
V jaké jazykové kombinaci?

- 7) Jak často provádíte následující typy tlumočení:
 - Komunitní
 - Konferenční

- 8) Probíhal během Vaší tlumočnické přípravy specifický nácvik různých druhů tlumočení (komunitní vs. konferenční apod.)? Na jaký typ tlumočení se nejvíce zaměřovala Vaše vzdělávací instituce?

- 9) Kolik prostoru bylo věnováno ostatním typům tlumočení?

- 10) Tvořil součást Vašeho tlumočnického výcviku cílený nácvik pilotáže?

- 11) Domníváte se, že by tlumočnický výcvik měl nácvik pilotáže zahrnovat?

- 12) Jaké jsou podle Vás výhody/nevýhody tlumočení s pilotáží?

- 13) Jaká jsou podle Vás kritéria správně prováděné pilotáže?

- 14) Jak často pracujete jako pilotní tlumočnick?

- 15) Liší se nějak Váš způsob tlumočení, pracujete-li jako pilotní tlumočnick?

- 16) Liší se nějak Váš způsob tlumočení, pracujete-li jako přebírající tlumočnick?

- 17) Zahrnovala Vaše tlumočnická příprava (studium) nácvik konkrétních strategií?
Jakých a jakým způsobem?

- 18) Jak probíhala příprava na tlumočení, které jste v rámci experimentu prováděli?
Lišila se od přípravy na jiné akce? Jak?

- 19) Jaká je Vaše znalost znakového jazyka a kultury Neslyšících?

- 20) Poznámky:

Příloha č. 8 – Dotazník pro tlumočníky ČZJ-EN

1. část

Projev „Vztah mezi většinou a menšinou“

- 1) Znáte mluvčího? ANO / NE
- 2) Jste zvyklí na jeho styl projevu? ANO / NE
- 3) Jaká je Vaše znalost tématu? (*1 = velmi dobrá, 5 = velmi špatná*)
1 – 2 – 3 – 4 – 5

- 4) Jak hodnotíte svůj tlumočnický výkon? (*1 = nejlepší, 5 = nejhorší*)
1 – 2 – 3 – 4 – 5
Zde můžete uvést podrobnosti. Byli jste s něčím mimořádně (ne)spokojeni?

- 5) Jak hodnotíte výchozí projev z hlediska následujících charakteristik?
(*1 = velmi lehký, 5 = velmi náročný*)
 - obsahová náročnost 1 – 2 – 3 – 4 – 5
 - terminologická náročnost 1 – 2 – 3 – 4 – 5
 - struktura 1 – 2 – 3 – 4 – 5
 - projev mluvčího 1 – 2 – 3 – 4 – 5

- 6) Vyskytla se při tlumočení projevu problematická místa? Jaká (termíny, jazykově či obsahově obtížně srozumitelné úseky, příliš rychlý projev apod.)? Co bylo na projevu nejjednoduššího a co nejtěžšího?

- 7) Jak jste tyto případné problematické úseky řešili? Použili jste například nějakou konkrétní strategii? Pokud ano, bylo její použití spontánní, nebo předem předpokládané a naplánované? Můžete uvést příklad?

- 8) Jaké konkrétní dovednosti či znalosti Vám pomohly se s těmito úseky vyrovnat?

- 9) Chyběly Vám konkrétní dovednosti či znalosti pro efektivnější převod?

- 10) Pokud byste měli příspěvek tlumočit znovu, udělali byste něco jinak?

2. část

- 1) Pracovní jazyky (A, B, C):
- 2) Rok absolutoria:
- 3) Délka tlumočnické praxe:
- 4) Členství v profesních organizacích:
- 5) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání (obor, instituce)?

- 6) Kde jste získali tlumočnické vzdělání (studijní obor X kurz apod.)?
V jakém časovém rozsahu?
V jaké jazykové kombinaci?

- 7) Jak často provádíte následující typy tlumočení?
 - Komunitní
 - Konferenční
 - Ve vzdělávání

- 8) Probíhal během Vaší tlumočnické přípravy specifický nácvik různých druhů tlumočení (komunitní vs. konferenční apod.)? Na jaký typ tlumočení se nejvíce zaměřovala Vaše vzdělávací instituce?

- 9) Kolik prostoru bylo věnováno ostatním typům tlumočení?

- 10) Kde a jak jste si osvojili potřebnou znalost anglického jazyka? Zajišťovala výuku angličtiny Vaše vzdělávací instituce?

- 11) Kde a jak jste získali dovednost tlumočit mezi ČZJ a EN?

- 12) Tvořila tato kombinace oficiální součást Vaší tlumočnické přípravy?

- 13) Jaký směr tlumočení preferujete při tlumočení mezi ČZJ a EN? Proč?

- 14) Tvořil součást Vašeho tlumočnického výcviku cílený nácvik tlumočení s pilotáží?

- 15) Domníváte se, že by tlumočnický výcvik měl nácvik pilotáže zahrnovat? Proč?

- 16) Jaké jsou podle Vás výhody/nevýhody pilotáže oproti přímému tlumočení?

- 17) Co Vás vedlo k rozhodnutí poskytovat přímé tlumočení mezi ČZJ a EN, pokud je poskytujete?

- 18) Co považujete při tlumočení v kombinaci ČZJ-EN za nejobtížnější?

- 19) Jaké jsou podle Vás výhody/nevýhody přímého tlumočení v této jazykové kombinaci?

- 20) Jaké jsou podle Vás předpoklady pro kvalitní tlumočení v této jazykové kombinaci?

- 21) Jaký podíl Vašich tlumočnických zakázek tvoří přímé tlumočení mezi ČZJ a EN? Podle čeho se rozhodujete, zda takovou zakázku přijmete?
- 22) Jaký podíl Vašich tlumočnických zakázek tvoří pilotáž z ČZJ do CS, z níž tlumočí další tlumočník do EN)? Podle čeho se rozhodujete, zda takovou zakázku přijmete?
- 23) Zahrnovala Vaše tlumočnická příprava nácvik konkrétních strategií? Jakých a jakým způsobem?
- 24) Jak probíhala příprava na tlumočení, které jste v rámci experimentu prováděli? Lišila se od přípravy na jiné akce? Jak?
- 25) Máte jakékoli připomínky k Vašim zkušenostem, výkonu, tomuto experimentu...?

Příloha č. 9 – Instrukce k retrospektivní analýze

- Poslechněte si nahrávku svého projevu (projev č. 1). Můžete si ji pustit společně s originálem a tolikrát, kolikrát budete potřebovat.
- Vyplňte dotazník k příslušné nahrávce (1. část, projev č. 1).
- Proveďte totéž u druhého projevu (1. část, projev č. 2).
- Vyplňte dotazník – 2. část
- Mimo vyplnění dotazníku můžete zaznamenat cokoli, co Vás při poslechu napadne. Komentovat můžete zvolená řešení, jejich motivace, alternativy apod.

Komentáře ke svým nahrávkám a odpovědi na otázky v dotazníku můžete zaslat následujícími způsoby:

- vyplnit fyzickou kopii dotazníku a zaslat ji naskenovanou na mariepribylova@seznam.cz
- vyplnit odpovědi do dokumentu (dotazníku), který obdržíte spolu se svou nahrávkou po experimentu, a dokument zaslat na tentýž e-mail
- zaslat je jako hlasový záznam na tentýž e-mail

Dotazník můžete případně vyplnit i elektronicky (odkaz obdržíte po experimentu na e-mail. Jeden formulář obsahuje všechny tři části).

Nahrávky a dotazníky mi prosím zašlete dle Vašich časových možností, ideálně cca do **15. 8. 2021**. Děkuji.

Příloha č. 10 – Průzkum mezi tlumočnickými organizacemi: Dotazník „Interpreting between national sign languages and spoken English“

Country:

- 1) To your knowledge, do interpreters in your country provide interpreting between the national sign language and spoken English (or any other foreign spoken language)?

Yes

No

You may provide a commentary here below:

- 2) Is there a demand for such interpreting?

Yes

No

You may provide a commentary here below:

- 3) Is there any formal qualification for this language combination (SL - EN) in your country?

Yes

No

You may provide a commentary here below:

- 4) Should there be?

Yes

No

You may provide a commentary here below: